

מעבדות פרעה לעבדות ה'ית, והלכך ככה תאכלו אותו זכור, במצב כוננות של עבד לשרות בעליו.

הנה כי כן זכו ישראל ע"י קיום מצוות הפסח בצביון ובתנאים של שם עבודה, לצאת ברגע אחד ממ"ט שערי טומאה שהיו שקועים בהם, ולזכות להיות עבדי עבודת האלהים פ"ה, כי העבד לא יהגה כי אם בזכרו של האדון. לא יתדמה לו כי אם תמונתו, ולא יביט כי אם אל דרכיו, ולא ישמע כי אם אל דבריו יעו"ש באורך.

אבל באמת ישנה מדרגה גבוהה עוד יותר, והיא המדרגה הנשגבה, מדרגת בנים. וכידוע מדברי רז"ל בהרבה מקומות רבו מלספור.

והנה ביצי"מ זכו ישראל למדרגת עבדים, ואימתי נתעלו למדרגת בנים?

ברש"י סוף פרשת שלח כתב בשם ר' משה הדרשן, שמונה חוטים שבציצית כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים. (נתקשו המפרשים, היאך הם שמונה ימים ולא שבעה, והמתחורר הוא התירוק ע"פ דברי הצ"ח וההפלאה, שיום י"ד בכלל החשבון, מפני שאז היה הלילה הולך אחר היום*, ואכמ"ל). רצ"ב גוף הדברים וגם מה היא ההדגשה ברש"י "עד שאמרו שירה על הים".

כאור"ה באמת הוא כך, אבל ישראל הואיל וניתנה להם מנחת השבת, פסל הכתוב לכבודה כל שאר זמני המנוחה והיינו הלילות, ועשאו רק עתים להתלפת כח לקראת היגיעה, משא"כ שבת היא כתכלית הבא אחר העמל והיגיעה. ובמקדש שאין שם מנוחת השבת כי עבודה ודחה שבת, באמת הלילה הולך אחר היום כדנציא ס"פ אר"ב ודר"ק.

הנה הרשב"ם בפסוק ויהיה ערב וגר' פירש ע"ד הפשט שהלילה הולך אחר היום, נמצא, דהא דקיי"ל איפכא הוא מתושבע"פ. וזבן בזה מה דאי' בפר"ע (פ"א א') משה הוסיף יום אחד מרעתו. ודרש היום ומחר, היום כמחר, מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו, ולילה דהאידנא נפקא ליה, ש"מ תרי יומי לבר מהאידנא. ותמהו התוס' א"כ דדרש קרא אי"ו מרעתו, ולמש"כ א"ש. דעל דרך הפשט הרי שפיר לילו עמו, אלא מצד תושבע"פ לא הרי לילו עמו ודו"ק. (ועיין שפ"א שם כתב כמעט כדברינו) והיינו מש"כ הספרים דהא דהוסיף זכור הוא שורש לתושבע"פ.

את העבודה הזאת בחודש הזה, "מה העבודה הזאת לכם". והכל מטעם אחד. כי מצוות הפסח צריכה שם "עבודה", שכאמור הוא מורכב ממעלת העשייה של מ"ע וממעלת הכוונה של מצוות ל"ת. ומשום כך הודגש לשון שמירה שהוא מציין למצוות ל"ת.

ברם הא גופא צ"ב, מה טעם הוצרכה מצוות הפסח להיות "עבודה".

אכן הטעם מפורש בתורה, "עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים", "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". והיינו, הואיל והיו ישראל עבדי פרעה וה' גאלם להיות לו לעבדים, הרי עבד חייב בעבודה.

והנה כתוב (שמות י"ב י"א) "וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים ועליכם ברגליכם ומקלכם בידכם, ואכלתם אותו בחיפזון", מה הטעם למצווה זו?

אמרינן ביבמות (מ"ה ב'), הלוקח עבד מן הנכרי וקדם וטבל לשם בן חורין קנה עצמו בן חורין. ומספרת הגמ', שהיתה עובדא כזאת שחששו שמא העבד יעשה כן, מה עשו, רמו ליה אריסא (חבל מחנק) בצואריה וכו', בהדי דדלי רישיה (ברגע שהוציא את ראשו ממי הטבילה) אנתו לו זולטא דטינא על רישיה (הנחתו על ראשו כלי מלא טיט לתת עליו עול מלאכה במים שיהא לטבילה צביון של טבילת עבדות ולא טבילת חרות), כך ישראל היו צריכים לצאת

עבד, כיון דאינו עושה עבדות כלל עכ"ל. הרי שהפריז לומר, שאפילו יושב ומשמר אי"ו נחשב מעשה ליקרא עבודה.

י. בבית ישי (ס' כ"ד) הארכנו בדין משמרת בתרומה וקדשים, דאין השימור הכשר וטעדיק גרידא שלא יטמאו התרומה והקדשים. אלא גוף עסק השימור הוא המבוקש. וכתבו שם, דה"ה בשימור דמצה. ולכאורה לא דמי. דבשלמא בתרומה וקדשים י"ל כמ"ש שם, דכבוד הוא לתרומה וקדשים להיות ישראל חרדים על שמירתן. אבל במצה מה שייך זה. אכן, לפמש"נ כאן, העניין הוא להיות עוסק בעבודת השימור. (ואע"פ שאין בזה חובת גברא על כל אחד ואחד. ורשאי הוא לקנות מצה מן השוק. אבל הוא תנאי בלחם המצה שתיעשה בצביון ובאופי של עבדות ה' בעשייתה). ועד"ז יבאר גם מש"כ שם (ס' כ"ב הערה ד') בגדר תקנת בדיקת חמץ. שאין הבדיקה הכשר וטעדיק גרידא שלא ימצא ברשותו חמץ. אלא גוף עסק הבדיקה הוא המבוקש, ע"ש ודר"ק.

יא. מדרך הטבע צ"ל הלילה הולך אחר היום, שהמנוחה באה אחר היגיעה. ונגד השכל הוא שיתחיל היום בשינה. ולכן